

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU ORGANIZUOJANT MOKYMO PASLAUGŲ TEIKIMĄ TYRIMO

2018 m. vasario 1 d. Nr. (17)SI-21)SP-14

Vilnius

2017 m. lapkričio 2 d. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo gauta informacija apie tai, kad UAB „Training Expert Group“ (toliau – ir Bendrovė) interneto tinklalapyje <http://teg.lt/kvie%C4%8Diame-dalyvauti-mokymuose-ma%C5%BEEiki%C5%B3-rajone> patalpintas skelbimas, kuriuo asmenys yra kviečiami registruotis į nemokamus vizažo mokymus pradedantiesiems (toliau – skelbimas). Skelbime nurodoma, kad mokymo paslaugos bus teikiamos vienai paslaugų gavėjų grupei iš 20 asmenų, mokymai truks 6 dienas, o mokymų vieta – Mažeikių rajono savivaldybės kultūros centras. Skelbime taip pat pateikta informacija, kad mokymų tikslinė grupė – suaugusieji asmenys nuo 18 metų, nurodant, kad mokymuose negali dalyvauti 55–64 metų amžiaus asmenys, valstybės tarnautojai, švietimo įstaigų darbuotojai.

Skelbime rašoma, jog mokymo paslaugos teikiamos Šv. Ignaco Lojolos kolegijai (toliau – ir Kolegija) ir UAB „Training Expert Group“ kartu su Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centru (toliau – ir Plėtros centras) įgyvendinant projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“ (projekto Nr. 09.4.2-ESFA-V-715-01-0002).

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu ir 24 straipsnio 3 dalimi, Seimo kontrolierius Raimondas Šukys, laikinai pavadavęs lygių galimybių kontrolierę Agnetą Skardžiuvienę, 2017 m. lapkričio 6 d. pradėjo tyrimą dėl galimų Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 punktų pažeidimų, t. y., dėl galimos diskriminacijos amžiaus ir socialinės padėties pagrindais teikiant paslaugas ir skleidžiant informaciją apie teikiamas paslaugas.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2017 m. lapkričio 9 d. raštu Nr. (17)SN-21)S-638 buvo kreiptasi į UAB „Training Expert Group“, raštu Nr. (17)SN-21)S-639 – į Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro, raštu Nr. (17)SN-21)S-640 – į Šv. Ignaco Lojolos kolegijos vadovus, prašant motyvuotai paaiškinti, ar į vizažo mokymus pradedantiesiems nėra priimami 55–64 metų amžiaus asmenys, valstybės tarnautojai, švietimo įstaigų darbuotojai, taip pat – kuo remiantis ir kieno iniciatyva vizažo mokymų skelbime nurodytos asmenų grupės, kurioms negalima dalyvauti mokymuose (55–64 metų asmenys, valstybės tarnautojai, švietimo įstaigų darbuotojai). Prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

2017 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. (17)SI-21)S-680 kreiptasi į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministeriją (toliau – ir ŠMM) ir paprašyta motyvuotai paaiškinti, kuo remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. V-327 patvirtintame „2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.4.2-ESFA-V-715 priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“ projektų finansavimo sąlygų apraše Nr. 1“ (toliau – ir Sąlygų aprašas) nustatyta, kad 55–64 metų amžiaus asmenys yra nefinansuojama grupė ir nepatenka į tikslinę auditoriją suaugusiųjų bendrųjų kompetencijų plėtros srityje, taip pat klausta, kuo iš visų asmenų išsiskiria 55–64 metų asmenys, kad būtent jiems yra netaikomas finansavimas ir jie nepatenka į tikslinę auditoriją. Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2017 m. lapkričio 13 d. buvo gautas UAB „Training Expert Group“ raštas Nr. S-237 „Dėl informacijos pateikimo“. Bendrovė pažymi, kad kartu su Šv. Ignaco Lojolos kolegija laimėjo Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro paskelbto viešojo pirkimo konkurso V dalį (Neformalus profesinis mokymas) ir organizuoja mokymus pagal techninėje specifikacijoje nustatytus reikalavimus (pirkimo dokumentai pridėti). Bendrovė rašte pažymi, kad į Tarnybos tiriamus mokymus nėra priimami 55–64 metų amžiaus asmenys, valstybės tarnautojai, švietimo įstaigų darbuotojai, kadangi nebūtų kompensuojamos dėl jų dalyvavimo patirtos mokymų sąnaudos. Tai patvirtinta pirkimo dokumentų 2 priedu (3.4 punktą). Bendrovė rinkdamasi tikslinės grupės dalyvius rėmėsi sutartimi su užsakovu ir viešojo pirkimo dokumentais.

Tarnyboje 2017 m. lapkričio 13 d. buvo gautas Šv. Ignaco Lojolos kolegijos raštas Nr. SD-141 „Atsakymas į 2017 11 09 prašymą Nr. (17)SI-21)S-640 dėl informacijos pateikimo“. Rašte informuojama, kad Kolegija kartu su UAB „Training Expert Group“ ir Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centru įgyvendina projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“ (kodas 09.4.2-ESFA-V-715-01-0002). Šis projektas yra finansuojamas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, jam skiriamos Europos Sąjungos fondų lėšos. Projekto vykdytojas – Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras. Projekto tikslas – skatinti šalies suaugusiųjų dalyvavimą mokymesi visą gyvenimą siūlant jiems aktualias ir patrauklias bendrųjų ir pagrindinių kompetencijų ugdymo paslaugas savivaldybėse bei kokybiško ugdymo turinio pagalba stiprinti suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi sistemos funkcionalumą. Tikslinė grupė, kaip rašoma Kolegijos atsakyme, buvo nurodyta dar Plėtros centro pateiktoje paraiškoje, siekiant projekto įgyvendinimui gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas.

Tarnyboje 2017 m. lapkričio 14 d. buvo gautas Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro raštas Nr. V7-266 „Dėl informacijos pateikimo“. Rašte teigiama, kad tiriami mokymai buvo vykdomi 2017 m. liepos 31 d. viešojo pirkimo paslaugų sutarties Nr. BK9-12, sudarytos su Plėtros centru, pagrindu.

Viešasis pirkimas buvo vykdomas įgyvendinant 2016 m. rugsėjo 30 d. sutartį Nr. 09.4.2-ESFA-V-715-01-0002/V9-9.3, sudarytą tarp Europos socialinio fondo agentūros ir Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro, vykdam projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“ (toliau – Projektas). Pagal šią sutartį Projekto vykdytojas (šiuo atveju – Plėtros centras) įsipareigojo įgyvendindamas Projektą pasiekti atitinkamus tikslus, uždavinius ir numatytus rodiklius bei užtikrinti, kad veiklose dalyvautų vien tikslinės grupės atstovai, išvardinti 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.4.2-ESFA-V-715 priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašo Nr. 1“ (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. V-327) 19.4 punkte, kuriame ir nurodyta tikslinė projekto grupė – suaugusieji (asmenys, sulaukę 18 metų amžiaus, bet nepatenkantys į 55–64 metų amžiaus grupę).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. K-499 (Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. 1K-8 redakcija) patvirtintu 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos

rodiklių skaičiavimo aprašu, Projekto sutartyje nurodytas stebėsenos rodiklis (P.S.405), kuri Projekto vykdytojas įpareigotas pasiekti projekto įgyvendinimo metu. Šio rodiklio P.S.405 („Asmenys, kurie dalyvavo ESF veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas“) sąvokų apibrėžtis – „Suaugusysis – asmuo, sukakęs 18 metų amžių. Neįskaičiuojami švietimo įstaigų darbuotojai (pedagoginis ir nepedagoginis švietimo įstaigų personalas)“.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1V-164 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais) patvirtintas 15-kos Europos Sąjungos lėšomis finansuojamų priemonių sąrašas, kuriame yra priemonės, skirtos viešajam valdymui. Minėtų priemonių tikslas ir tikslinė grupė yra tiesiogiai susijusi su valstybės tarnautojų ir valstybės tarnybos gebėjimų stiprinimu, taip pat kitų asmenų, atliekančių ir / arba vykdančių viešojo valdymo funkcijas, kompetencijų gerinimu.

Kaip teigiama Plėtros centro rašte, 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos intervencijų logika remiasi atitinkamų priemonių išskyrimu pagal specifinius tikslinių grupių poreikius. Aiškiai apibrėžtos tikslinės grupės bei į šias grupes orientuotos veiksmų programos priemonės taip pat padeda išvengti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansavimo dubliavimosi rizikos.

Tarnyboje 2017 m. gruodžio 19 d. buvo gautas Švietimo ir mokslo ministerijos raštas Nr. SR-5555 „Dėl informacijos pateikimo“. ŠMM rašte kartojama informacija apie Projektą, kurio pagrindu buvo organizuojami mokymai. Toliau nurodoma informacija, kad ŠMM 2014 m. gruodžio mėnesį pateikė derinti suinteresuotoms institucijoms planuojamų įgyvendinti 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmo programos 1 ir 9 prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano projektą, o 2015 m. vasario 4 d. viešo aptarimo metu priemonė „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“ buvo pristatyta socialiniams ekonominiams partneriams. Buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ir Ministerija) pateiktą informaciją, dėl nustatytos galimos minėtos priemonės veiklos „Suaugusiųjų bendrųjų kompetencijų plėtra (neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų vykdymas regionuose, neformaliojo suaugusiųjų švietimo kokybės gerinimas)“ sankirtos su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos planuojamos priemonės „54+“ remiama veikla, pagal kurią numatyti darbingo amžiaus asmenų mokymai (pvz., neformalus švietimas ir profesinis mokymas, bendrųjų gebėjimų ugdymas). Atsižvelgiant į tai buvo pasiūlyta šių veiklų atskyrimą vykdyti per kiekvienai iš ministerijų aktualių kompetencijų besimokantiems asmenims suteikimą arba – per tikslinę grupę. Abiejų ministerijų

susitikimo 2015 m. balandžio 7 d. metu buvo pritarta, kad ŠMM nefinansuoja mokymų 55–64 metų asmenims, kurių mokymus finansuos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pagal savo planuojamą priemonę „54+“.

Tarnybos Teisės skyriaus teisininkas Karolis Čepas 2018 m. sausio 17 d. telefonu susisiekė su ŠMM atsakymą Tarnybai rengusia Profesinio mokymo skyriaus vyriausiąja specialiste K. Valantinienė. Pokalbio metu buvo teiraujama, ar *bendrosios kompetencijos* (terminas, vartojamas ŠMM vykdomoje priemonėje) atitinka terminą *bendrieji gebėjimai* (terminas, vartojamas Socialinių reikalų ir darbo ministerijos priemonėje), taip pat kodėl yra taikomi du skirtingi stebėsenos rodikliai – ar švietimo įstaigų darbuotojai ir valstybės tarnautojai galėtų ne darbo tikslais dalyvauti mokymuose pagal ŠMM vykdomą priemonę. K. Valantinienė teigė, kad terminai *bendrosios kompetencijos* ir *bendrieji gebėjimai* yra tapatūs, išversti iš to paties angliško termino. Stebėsenos rodiklių ir jų taikymo K. Valantinienė negalėjo aiškiai pakomentuoti, nes tai nėra jos rengta ir prižiūrima priemonė.

Tarnybos Teisės skyriaus teisininkas K. Čepas 2018 m. sausio 17 d. telefonu susisiekė su ŠMM ES paramos valdymo skyriaus vyriausiuoju specialistu A. Pakalniškiu, kuris buvo nurodytas kaip ŠMM vykdomos priemonės kontaktinis asmuo. Pokalbio metu buvo klausta dėl *bendrujų kompetencijų* ir *bendrujų gebėjimų* terminų atitikties, taip pat dėl taikomų dviejų skirtingų stebėsenos rodiklių – ar švietimo įstaigų darbuotojai ir valstybės tarnautojai galėtų ne darbo tikslais dalyvauti mokymuose pagal ŠMM vykdomą priemonę. A. Pakalniškis teigė, kad negali pakomentuoti taikant priemonę vartojamų terminų turinio, o skirtingi stebėsenos rodikliai švietimo įstaigų darbuotojams nustatyti dėl to, kad pagal ŠMM vykdomą priemonę vyksta mokymai ir mokytojams, plečiant jų dalykines kompetencijas, taigi jiems yra skiriamas atskiras stebėsenos rodiklis P.S.382 („Švietimo įstaigų darbuotojai, kurie dalyvavo ESF veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas“). Taigi švietimo įstaigų darbuotojai, taip pat ir valstybės tarnautojai, turėtų galimybę ne savo darbo tikslais, kaip paprasti asmenys, dalyvauti bendrujų kompetencijų plėtros mokymuose pagal ŠMM priemonę.

Tarnybos Teisės skyriaus teisininkas K. Čepas 2018 m. sausio 17 d. telefonu susisiekė su Socialinių reikalų ir darbo ministerijos Struktūrinės paramos politikos skyriaus vyriausiąja specialiste V. Pivoraite, kuri Ministerijos nurodyta kaip vykdomos priemonės kontaktinis asmuo. Pokalbio telefonu metu buvo klausta dėl *bendrujų kompetencijų* ir *bendrujų gebėjimų* terminų atitikties, taip pat dėl to, ar vizažo mokymai pradedantiesiems patektų į bendrujų gebėjimų plėtros, t. y., į Ministerijos vykdomos priemonės, sritį. V. Pivoraite taip pat teigė, kad terminai *bendrosios kompetencijos* ir *bendrieji gebėjimai* galimai yra panašūs ir kad reikėtų atkreipti dėmesį, kaip ŠMM yra apibrėžusi šiuos terminus priemonės tiksluose, o Ministerija vartoja Europos Parlamento ir

Tarybos rekomendacijoje pateiktą termino išaiškinimą. Atsakydama į klausimą, ar vizažo mokymai pradantiesiems galėtų būti organizuojami pagal Ministerijos priemonę, V. Pivoraitė pabrėžė, kad tai neturėtų būti laikoma *bendraisiais gebėjimais*, kaip jie yra apibrėžiami Europos Sąjungos teisės aktuose, tokie profesiniai mokymai galėtų vykti nebent pagal Lietuvos darbo biržos vykdomas profesinio mokymo programas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Training Expert Group“ interneto tinklalapyje patalpintas skelbimas, kuriuo asmenys yra kviečiami registruotis į nemokamus vizažo mokymus pradantiesiems, nepažeidžia Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalies reikalavimų, pagal kurių nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas pirmiau išvadintais draudžiamais diskriminacijos pagrindais ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Taip pat buvo vertinama, ar švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintas „2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.4.2-ESFA-V-715 priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas Nr. 1“ nepažeidžia Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto, kuriame nustatyta, jog valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir lygios galimybės nepaisant įstatyme išvardytų draudžiamų diskriminacijos pagrindų.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises,

III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 25 straipsnyje įtvirtinta, kad Sąjunga pripažįsta ir gerbia pagyvenusių žmonių teisę gyventi oriai ir nepriklausomai bei dalyvauti visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime. Šioje chartijoje pabrėžiamas išskirtinis dėmesys pagyvenusių žmonių, kaip vienos iš labiau socialiai pažeidžiamų visuomenės grupių, teisių apsaugai, kadangi būtina užtikrinti tokių visuomenės grupių teisių deramą apsaugą, šios grupės turi turėti lygias galimybes dalyvauti visuomenės gyvenime, realizuoti savo teises bei įgyvendinti savo pareigas. Specifiškai 23 straipsnyje pabrėžiamas moterų ir vyrų lygybės principas, akcentuojama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Chartijoje ypatingas dėmesys yra skiriamas lyčių lygybei.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas arba tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuriuo draudžiama diskriminacija šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „Traning Expert Group“ (kartu su partneriu Šv. Ignaco Lojolos kolegija) organizuoja mokymus, kurie yra viena iš Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro įgyvendinamo projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“ (projekto Nr. 09.4.2-ESFA-V-715-01-0002) priemonių. Mokymai buvo organizuoti pagal viešojo pirkimo (pirkimą organizavo Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras) techninėje specifikacijoje nustatytus reikalavimus. Pirkimo dokumentų 2 priede (3.4 punktas) nurodyta, kad mokymų tikslinė grupė: suaugusieji nuo 18 metų (55–64 metų amžiaus asmenys nėra tikslinė mokymų grupė ir už jų mokymąsi nebus mokama). Skelbime dėl vizažo pamokų organizavimo buvo pateikta papildoma informacija, kad mokymuose negali dalyvauti 55–64 metų amžiaus asmenys, valstybės tarnautojai, švietimo įstaigų darbuotojai. Pirkimo dokumentuose nėra pateikta informacijos, ar valstybės tarnautojai ir švietimo įstaigų darbuotojai gali dalyvauti šiuose mokymuose.

Remiantis Lygių galimybių įstatymų 2 straipsnio 8 dalimi, socialinė padėtis apibrėžiama kaip fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Darytina išvada, kad asmens darbo sritis ar užimamos pareigos negali būti suvokiama kaip socialinė padėtis Lygių

galimybių įstatymo nuostatų prasme. Taigi tyrimo metu nebuvo vertinami valstybės tarnautojams ir švietimo įstaigų darbuotojams taikomi apribojimai, šiuo atveju nesant Lygių galimybių įstatyme numatytam diskriminacijos draudimo pagrindui.

Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras pabrėžė, kad kaip projekto vykdytojas įsipareigojo, įgyvendindamas projektą, pasiekti atitinkamus tikslus, uždavinius ir numatytus rodiklius, užtikrinti, kad veiklose gali dalyvauti vien tikslinės grupės atstovai. Tikslinė grupė nurodoma švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-327 patvirtintame Sąlygų apraše: „suaugusieji (asmenys, sulaukę 18 metų amžiaus, bet nepatenkantys į 55–64 metų amžiaus grupę)“ (19.4 punktą).

ŠMM pateikė informaciją, kad 55–64 metų asmenų amžiaus grupė nepatenka į nagrinėjamo projekto rėmus, nes Socialinės apsaugos ir darbo ministerija vykdo kitą priemonę „54+“, pagal kurią organizuojami darbingo amžiaus asmenų mokymai (neformalus švietimas ir profesinis mokymas, bendrųjų gebėjimų ugdymas). Abiejų ministerijų vykdomi projektai apima panašias veiklas, dėl to buvo nuspręsta atskirti juos pagal tikslinę mokymų grupę – 55–64 metų amžiaus asmenims skirti mokymai finansuojami pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos priemonę „54+“.

Palyginus minėtas priemones – „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“ (Nr. 09.4.2-ESFA-V-715), už kurią yra atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ir pirmoji priemonė), ir priemonę „54+“ (Nr. 08.3.2-ESFA-K-415), už kurią yra atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – ir antroji priemonė), – pastebima, kad pirmojoje priemonėje suplanuota finansuojama veikla „Suaugusiųjų bendrųjų kompetencijų plėtra (neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų vykdymas regionuose, neformaliojo suaugusiųjų švietimo kokybės gerinimas)“ savo esme ir siekiamais tikslais yra panaši į antrąją priemonę „mokymai, skirti vyresnio amžiaus (nuo 55 metų) darbingų asmenų bendriesiems gebėjimams (kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gruodžio 18 d. rekomendacijose dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų (2006/962/EB) (OL 2006 L 394, p. 10) ugdymo“. Pirmosios priemonės atveju vartojamas terminas „bendrosios kompetencijos“, o antrosios priemonės atveju – „bendrieji gebėjimai“. Siekiant išsiaiškinti, ar taikant abi priemones teikiamos tapačios paslaugos ir ar visų amžiaus grupių asmenys gali gauti tas pačias paslaugas, svarbu atsakyti į klausimą, ar terminas *bendrosios kompetencijos* yra tapatu terminui *bendrieji gebėjimai*.

Remiantis Europos Sąjungos fondų investicijų Lietuvoje interneto tinklalapyje pateiktu išaiškinimu¹, bendrieji gebėjimai yra – bendravimas gimtąja kalba, bendravimas užsienio kalbomis, matematiniai gebėjimai ir pagrindiniai gebėjimai mokslo ir technologijų srityse, skaitmeninis

¹ http://www.esinvesticijos.lt/lt/paskelbti_kvietimai/54

raštingumas, mokymasis mokytis, socialiniai ir pilietiniai gebėjimai, iniciatyva ir verslumas, kultūrinis sąmoningumas ir raiška. Remiantis Europos Komisijos interneto tinklalapyje pateiktu išaiškinimu², bendrosioms kompetencijoms priskiriami įprastiniai įgūdžiai, tokie kaip bendravimo gimtąja kalba ir užsienio kalbomis, naudojimosi skaitmeninėmis technologijomis įgūdžiai, raštingumas, pagrindiniai matematiniai ir gamtos mokslų įgūdžiai, taip pat horizontalūs įgūdžiai, pavyzdžiui, mokėjimas mokytis, socialinė ir pilietinė atsakomybė, iniciatyvumas ir verslumas, kultūrinis sąmoningumas ir kūrybingumas. Konstatuotina, kad terminų „bendrieji gebėjimai“ ir „bendrosios kompetencijos“ reikšmės yra tapačios (išversta iš to paties angliško termino *key competences*). Darytina išvada, kad skirtingų ministerijų (Švietimo ir mokslo ministerijos bei Socialinių reikalų ir darbo ministerijos) vykdomos priemonės yra skirtos finansuoti projektus, kurių vienas iš tikslų yra identiškas, taigi skirtingų amžiaus grupių asmenys gali gauti tokias pačias paslaugas, skirtas bendrųjų gebėjimų (arba kompetencijų) plėtrai. Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju paslaugų gavėjų suskirstymas pagal amžiaus grupes, siekiant išvengti identišκών priemonių dubliavimo, laikytinas pateisinamu.

Nagrinėjant konkretų Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro projektą („Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“) pagal ŠMM priemonę, svarbu atsakyti į klausimą, ar vizažo mokymai pradedantiesiems yra bendrųjų kompetencijų mokymo dalis. UAB „Training Expert Group“ pateiktoje „Suaugusiųjų bendrųjų ir pagrindinių kompetencijų mokymų savivaldybėse paslaugų techninėje specifikacijoje“ nurodoma, kad paslaugų (mokymų) pirkimas skaidomas į 6 dalis. Manytina, kad vizažo mokymai yra priskiriami V daliai „Neformalus profesinis mokymas“. Ministerijos atstovė V. Pivoraitė, atsakinga už Ministerijos priemonę „54+“, nurodė, jog vizažo mokymai negalėtų būti priskiriami bendrųjų gebėjimų sričiai, tokio pobūdžio mokymai yra profesinio mokymo dalis. Konstatuotina, kad vizažo mokymų paslaugos (kaip atskiros priemonės) organizavimas nebūtų įmanomas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos priemonę „54+“, taigi šiuo atveju 55–64 metų amžiaus grupės asmenys patenka į mažiau palankią padėtį, kadangi šio amžiaus asmenims vizažo pamokų paslauga neteikiama.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 1 punktu, įstatymu nustatyti apribojimai dėl amžiaus gali būti pateisinami, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ar būtinomis priemonėmis. Tyrimo metu nebuvo nustatyta, kad galioja įstatymas, kuriuo būtų reglamentuojami apribojimai dėl amžiaus teikiant mokymų paslaugas 55–64 metų amžiaus

² http://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_lt

asmenims. Pagal švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinto Sąlygų aprašo 19.4 punktą, kuriame nurodyta tikslinė projekto grupė – suaugusieji (asmenys, sulaukę 18 metų amžiaus, bet nepatenkantys į 55–64 metų amžiaus grupę), minėto amžiaus asmenys patenka į mažiau palankią padėtį – vizažo pamokų paslauga jiems neteikiama. Nesant įstatyminės formos teisės akto, nustatyti apribojimai dėl amžiaus negali būti pateisinami net ir esant teisėtam tikslui, kurio būtų siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Darytina išvada, kad Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomos priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“ bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos priemonės „54+“ lėšomis, pasidalinus tikslines grupes pagal amžių, finansuojamas tapačių paslaugų teikimas – bendrųjų kompetencijų / gebėjimų mokymai, taigi paslaugų gavėjų suskirstymas (numatytas švietimo ir mokslo ministro įsakyme) pagal amžių laikytinas pateisinamu.

Pažymėtina, kad faktiškai pagal Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro projektą yra vykdomi neformalūs profesiniai mokymai (šiuo atveju vizažo), kurie, remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovės paaiškinimu, negali būti priskiriami bendrųjų kompetencijų plėtrai ir nebūtų finansuojami pagal šios ministerijos koordinuojamą priemonę. Kadangi nagrinėjamu atveju vizažo mokymai negalėtų būti finansuojami pagal priemonę „54+“, 55–64 metų amžiaus asmenys dėl savo amžiaus yra nepagrįstai išskiriami iš visų kitų grupių asmenų ir negali gauti minėtos mokymo paslaugos.

Nagrinėjamu atveju Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras pasiūlė savo projektą ir laimėjo ŠMM priemonės finansavimą, o siekdamas įgyvendinti projektą, viešuoju pirkimu įsigijo paslaugas iš UAB „Training Expert Group“ ir Šv. Ignacio Lojolos kolegijos, kad šie subjektai pagal pirkimo sąlygas teiktų paslaugas asmenims. Teikiamų paslaugų apimtį nustatė Plėtros centras, todėl subjektai, iš kurių buvo pirktos konkrečių mokymų paslaugos, neturėjo įtakos nustatant paslaugos turinį ar mokymų tikslinę grupę. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad būtent ŠMM suformulavo konkrečias paslaugų teikimo sąlygas, o Plėtros centras turėjo įgyvendinti projektą (vykdyti mokymus) arba tiesiogiai, arba pasitelkdamas trečiuosius asmenis (šiuo atveju Bendrovę ir Kolegiją), kurie patys keisti sąlygų nebegalėjo. Dėl to šioje situacijoje atsakingais laikytini Švietimo ir mokslo ministerija bei Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.

Konstatuotina, jog nagrinėjamu atveju pagal švietimo ir mokslo ministro 2016 m. balandžio 14 d. įsakymo Nr. V-327 9.4 ir 19.4 punktų nuostatas (dėl amžiaus apribojimo) ir Plėtros centro Projekto sąlygas (dėl profesinio mokymo teikimo) nėra tinkamai įgyvendinama Lygių galimybių

įstatymo 8 straipsnio 1 punkte įtvirtinta pareiga visiems vartotojams *inter alia* dėl jų amžiaus sudaryti vienodas sąlygas gauti vizažo paslaugas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu ir 30 straipsnio 3 dalimi:

Lygių galimybių kontrolierius

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į švietimo ir mokslo ministrą bei Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrą, siūlyti keisti vizažo bei kitų neformalaus profesinio mokymo paslaugų teikimo tvarką, užtikrinant, kad šios paslaugos būtų prieinamos ir 55–64 metų amžiaus asmenims.

2. Įpareigoti švietimo ir mokslo ministrą bei Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro vadovą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierę per 30 dienų nuo šio sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti švietimo ir mokslo ministrą, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro direktorių, UAB „Training Expert Group“ vadovę, Šv. Ignaco Lojolos kolegijos direktorių.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė